

עין משפט ונר מצוה

בס א ב מיי פ"ב מהל' שער אבות הטומאה

הלכה ה:

בס ג מיי פ"ה מהל' מחללות אסורות הל' ו סמג לאוין קלז עושעי י"ד סי' סג סעיף ג:

שיתוף

שיטה מקובצת

^[א] הכל מודים שמיחה עושה ניפול. גיב ע"י תוס' מנחות דף ע' ע"א: **ס** ולר' יוחנן לדברי הכל קאמר להו. גיב לא נמצא בספרי כ"י: **א** יקבלנה דמיתה עושה ניפול והור"ל בשר מן החי שהוא טהור מלטמא. הסי': ומה"ד מטמא משום אבר מן החי שהבשר הפורש ממנו טהור. הסי': ומה"ד ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה וכו': **ז** עושה ניפול והור"ל כמי שנגמרה נפילתה: **ס** דמשמע דאין בהן טומאת עצמן הסי':

רבינו גרשום

בשלמא לר"ש בן לקיש לדבריהם דרבנן קאמר להו. כלומר מה דאמר להו לא אם טהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה כלומר דלרבנן כשם שנטהרין אבר דעובר כן מטהרין אבר המדולדל בבהמה: אלא לר' יוחנן דאמר. אבל באבר דבהמה דברי הכל שחיטה עושה ניפול ונבלה היא אפי' שטט אמו לפאן קאמר ר"ב לא אם טהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל: אבל עושה ניפול. שחיטה עמה (ונטהרין) מדי נבלה: ומה דהנא אמר להן ר"מ לחכמים אמר להן ר"מ לר' יוחנן טרפה אותה [ואת האבר המדולדל שבת] לר' יוחנן לדברי הכל אמר להן בין לדרייה בין לחכמים: האי גופיה והאי לא גופיה. כלומר אבר דבהמה גופיה לפיכך כוללו בשחיטה ומטהרו והאי לאו גופיה אבר דעובר: והכל מודים שמיחה עושה ניפול. כלומר שאם נולדל אבר בבהמה ומתה שחיטה עושה ניפול ואין כוללת האבר המדולדל בה במיתה ואין מטמא האבר משום נבלה אלא משום אבר מן החי דחשיב כשמתה כמי שנפל האבר ממנו קודם מיתה ואבר מן החי אינו מטמא אלא במוקדשין: ואין שחיטה עושה ניפול דאם אבר מדולדל בבהמה ושחט הבהמה כוללת השחיטה אבר ומטהרתו מדי נבלה: ואם אין מוכשר לא מטמא דמיתה עושה ניפול ואין כוללת האבר [נמחן] והוי נבלה ורבנן סבוי אין מטמא משום נבלה: מיתה דחנ מתה הבהמה הבשר המדולדל צריך להכשר. ואם אין מוכשר לא מטמא דמיתה עושה ניפול ואין כוללתו עמה: שחיטה נמי תנינא. נשחטה הבהמה הוכשרו ברמיה

עג:

מאי מעמא דר' יוחנן א"יבא דר' מאיר. קנת קשה דשאני אבר צהמה דמדלאורייתא שרי אף צאכילה דלאמרינן לקמן (דף עד.) דלין להס אלא מנות פרוש וי"ל דמ"מ צעי דכמו שגזרו עליו חכמים איסור אכילה עומאה נמי היה להו ליגזור:

שחיטה תנינא. מיתה דלדפריך תנינא טפי הוה ליה לאקשווי מיתה לריש לקיש: **הובשרו ברמיה**. אין לדקדק מדמועיל הדס להכשיר האבר אלמא לא חשיב כניפול דמנה לא הוה משני מידי אלא מדצעי הכשר צקוטטרס אלמא אין צו טומאת אבר מן החי והיינו טעמא דדס צהמה מועיל להכשיר האבר אפי' הוי כניפול משום דאמר צהמה נעשית יד לאבר וא"ת וכיון דמדלאורייתא האבר מותר צאכילה לרבי יוחנן דלאמרינן צסוקן ל"ל הכשר מדס צהמה דר' יוחנן גופיה אית ליה צפירקין (לקמן דף עד:) דר"מ סבר כר' שמעון דשחיטה מכשרת ור' שמעון נמי דקאמר לא הוכשרו מפרש רב אשי צהעור והרוטצ (לקמן דף קמ.) דטעמא דר"ש משום דדס לא מכשיר דשחיטה מכשרה ולא דס ושחיטה נמי לא מכשרה הואיל ואינה מתרת צאכילה ואמאי והרי מתרת צאכילה מן התורה וי"ל דמשום דמדלאורייתא לא מכשרת שחיטה אפי' לר"ש דלאמר לעיל צפ' השוחט (דף לו:) עשאוהו כהכשר מים מדרבנן וכיון שאבר אסור מדרבנן לא מהניא ליה הכשר שחיטה דלא הויא נמי אלא מדרבנן וא"ת להנהו דמוקמי פלוגמיהו צהעור והרוטצ (לקמן דף קס:) דר"מ ור"ש צצהמה נעשית יד לאבר או צאוחו צקטן ואין גדול עולה עמו דלרבי שמעון אין נעשית יד מנא להו דכיון דאיכא למימר דטעמא דרבי שמעון משום דדס לא מכשר ואמאי פליגי ארצ אשי וי"ל דדייק לישנא דרבי שמעון דאמר לא הוכשרו ולא קאמר אין הדס מכשיר משמע אפילו היה הדס מכשיר הכא לא הוכשרו: **אי מההיא ח"א ב'**. ועולם שחיטה עושה ניפול הקשה הרצ ר' שמואל מוורדין^[א]כ"י היכי קאמר ר"ש לא הוכשרו דמשמע דע"י צהמה הוא דלא הוכשרו אבל הכשר מועיל להס והא אוכל שאי אתה יכול להאכילו (ע"י) לאחרים הוא כיון דשחיטה עושה ניפול והוי צשר מן החי ואין קרוי אוכל לר"ש דלאמר צסוף העור והרוטצ (לקמן דף קט.) ולא מקבל טומאה וי"ל דר"ש לדצריהס דרבנן קאמר להו לדידי אכול שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הוא ולא מקבל טומאה אלא לדידכו אודו לי מיהת דלא הוכשרו:

ס"קא דעתך אמינא הואיא ומטמא שומאה חמורה אנב אביו א **א"יבעי הבשר**. דלאמרינן צפרק צא סימן (מה דף נה.) מה זרעיס שאין סופס כו' קמ"ל דוקא סופו אבל תחלתו כי האי תחלתו מנמנא טומאה חמורה ואין עוד סופו לטמא טומאה חמורה משפירס צריך הכשר כן פי' צקוטטרס והדין עמו שפירס כן דדוקא כשפירס צריך הכשר אבל צעודו מחוצר אין צריך הכשר להטערק לפחות מכציהא אע"ג דמעשה עץ שימש דלאמר צהעור והרוטצ (לקמן דף קט.) דהא אמרינן צסוף פ' צבול יוס (נצחיס דף קה.) דפרה ופרים ^(ב) מטמאים אולכין ומשקין מחמת צסופן לטמא טומאה חמורה ולא אמרינן מעשה עץ הוא אף על גב דטומאה חמורה שלהן אינו מטעס ראויות אוכל דאפילו העוסק צשריפת עור ועצמות מטמא צגדיס וצריך לומר דטעמא דמעשה עץ שימש מהניא לכשפירס שאין סופו לטמא עוד טומאה חמורה והא דלאמר צפ"ק דפצסחיס (דף יח.) פרה שצחתה מי חטאת צטלו צצמיה ומפרס התס דצטלו מטומאה חמורה אבל טומאה קלה מטמאים לא חשיבי התס מעשה עץ לפי שמתחלתן צריכין שיהיו ראוין לשמיה ומנאס שטומאה חמורה שלהס אינה אלא מטעס ראויות לשחיית אדם שהיה צהס צבר שאל"כ לא היו ראוין להזאה ולהכי אין צריכין הכשר שרץ אפי' כשאין סופן עוד לטמא טומאה חמורה:

פ"קא דעתך אמינא הואיא ומטמא שומאה חמורה אנב אביו א

א"יבעי הבשר. דלאמרינן צפרק צא סימן (מה דף נה.) מה זרעיס שאין סופס כו' קמ"ל דוקא סופו אבל תחלתו כי האי תחלתו מנמנא טומאה חמורה ואין עוד סופו לטמא טומאה חמורה משפירס צריך הכשר כן פי' צקוטטרס והדין עמו שפירס כן דדוקא כשפירס צריך הכשר אבל צעודו מחוצר אין צריך הכשר להטערק לפחות מכציהא אע"ג דמעשה עץ שימש דלאמר צהעור והרוטצ (לקמן דף קט.) דהא אמרינן צסוף פ' צבול יוס (נצחיס דף קה.) דפרה ופרים ^(ב) מטמאים אולכין ומשקין מחמת צסופן לטמא טומאה חמורה ולא אמרינן מעשה

עץ הוא אף על גב דטומאה חמורה שלהן אינו מטעס ראויות אוכל דאפילו העוסק צשריפת עור ועצמות מטמא צגדיס וצריך לומר דטעמא דמעשה עץ שימש מהניא לכשפירס שאין סופו לטמא עוד טומאה חמורה והא דלאמר דפ"ק דפצסחיס (דף יח.) פרה שצחתה מי חטאת צטלו צצמיה ומפרס התס דצטלו מטומאה חמורה אבל טומאה קלה מטמאים לא חשיבי התס מעשה עץ לפי שמתחלתן צריכין שיהיו ראוין לשמיה ומנאס שטומאה חמורה שלהס אינה אלא מטעס ראויות לשחיית אדם שהיה צהס צבר שאל"כ לא היו ראוין להזאה ולהכי אין צריכין הכשר שרץ אפי' כשאין סופן עוד לטמא טומאה חמורה:

פ"קא דעתך אמינא הואיא ומטמא שומאה חמורה אנב אביו א

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

צשלמא לריש לקיש. דלאמר צאצירין נמי פליגי הא אע"ג דר' מאיר קאמר לה לא תקשה ולדצריהס דרבנן דמטהרי צעוצרין וצאצרין קאמר להו דלע"פ שאתס מטהרין צאצר צהמה היה לכס לטמא צאצר העובר שאינו גופה: **אלא לר' יוחנן**. דלאמר דצרי הכל אבר המדולדל טמא היכי תני ואת האבר

המדולדל: **אלא אי אסמר כו'**. והך מתני' דקאמר ר"מ לא אס טהרה כו' לריש לקיש כדשינין לדצריהס דרבנן קאמר להוסי': **אין שחיטה עושה ניפול**. וטהור מלטמא אע"פ שאסורה צאכיל': **מאי טעמא דר' יוחנן אלינא דר"מ**. דנותן חילוק צין אבר צהמה לאבר העובר: **הכל מודים**. ר"מ ורבנן: **שמיסה עושה ניפול**. אבר המדולדל צצהמה ומתה המיתה מפלת אוחו ואינו טמא כאבר מן הנצלה אלא כאבר מן החי והפרס יס צנייהס דלאמרינן צהעור והרוטצ (לקמן דף קמ.): אבר מן החי צשר הפורס ממנו טהור דלין מטמא אלא כשהוא אבר צצס צשר גידים ועצמות אבל נצלה כזית ממנה טמא אכ הטומאה: **מיפנא פליגי**. ר"מ ורבנן צשחיטה: **מיסה תנינא**. דעושה ניפול: **שחיטה תנינא**. דלין עושה ניפול: **מסא צהמה**. שהיו צה אבר וצשר מדולדלין אבר צצני עצמו וצשר צצני עצמו ומצנה היא צהעור והרוטצ^(א): **הצשר צריך הכשר**. מים שאס יגע צטומאה ויציכלנה דמיתה עושה ניפול והוה ליה צשר מן החי שהצשר הפורס ממנו טהור ואינו מטמא משום אבר מן החי: ואינו **טמא משום אבר מן הנצלה**. שהיא צשר הפורס ממנו טמא משום דמיתה עושה ניפול^(ב) כמו שנגמרה נפילתה קודס שמתה: **דצרי ר"מ**. וליכא דפליג עליה צמיתה עושה ניפול אלא ר"ש מטהר קמני התס ומוקמינן ליה אפלוגתא אחריתי אבל ^א רבי ודאי לא פליגי עליה אף על גב דפליגי עליה צשחיטה ואמרי אין עושה ניפול גבי אבר דעובר דהא ר"מ נמי שחיטה אין עושה ניפול צצהמה סצירא ליה כרבנן דמפרש ואלי קמ"ל חזינן הכא דצמיתה מודי: **הוכשרו דמיה**. לקבל טומאת אוכלין. אלמא סצירא ליה אין צהן טומאת עצמן כאבר מן החי דשחיטה הועילה להס אפילו לרבי מאיר דפליג צאצר דעובר: **לא הוכשרו**. וצריכין הכשר אחר לקבל טומאה דקצצר אין צהמה נעשית יד לאבר להציא הכשר עליה: **אי מההיא הוה אמינא**. כי היכי דפליג ר"מ צאצר דעובר פליג נמי צאצר צהמה דשחיטה עושה ניפול ומטמא כאבר מן החי: **ומאי הוכשרו**. דמשמע דלין צהן יסוטומאה דעצמה: **אצשר**. קאמר דאי נמי סצירא לן שחיטה עושה ניפול הוה ליה צשר הפורס מן החי וטהור הלכך איצטריכא דרצ יצחק צר יוסף: **והא הוכשרו**. לשון רבים קאמר: **חד לצשר הפורס מן הצהמה**. שהיה מדולדל צה קודס שחיטה כדקמני האבר והצשר המדולדלין צצהמה: **וחד לצשר שיפרוש מן האבר**. לאחר שחיטה: **ומאי אולמיה**. דצשר הפורס מן האבר מהפורס מן הצהמה דאצטריך למתניה: **סד"א הואיל**. ועס האבר מטמא אדם כנצלה אימא לא חיציעי הכשר לאחר פרישתו ויקבל טומאת אוכלין צלא הכשר: **קמ"ל**. הוכשרו צדמיה דצעי הכשר. ונפקא מינה להיכא דנחתן כל האבר קודס שחיטה דלא הוכשר צדמיה ואח"כ פירס צשר ממנו דצעי הכשר. ואשמעינן דלע"ג דקי"ל צמסכת נדה (דף נה.) מה זרעיס שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריכין הכשר אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה פרט לנצלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה אס אכלה לפיכך אין צריכה הכשר לטמא טומאת אוכלין דוקא סופו אבל תחלתו כי האי תחלתו טמא טומאה חמורה ואין סופו לטמא טומאה חמורה משפירס צריך הכשר: **נקוט דרצ יצחק צידך**. דלאמר משמיה דר' יוחנן הכל מודים שאין שחיטה עושה ניפול ולא א מיהדר לצנויי לישנא דלאמרינן צרישא לר' יוחנן דצרי הכל שחיטה עושה ניפול: **דרצה צר צר חנה קאי כווסיה**. משמיה דר' יוחנן:

אין

מסורת הש"ס

^[א] לקמן עד. קבט. קבט:י.
^[ב] לקמן קסא.
^[ג] א שס ודף עי.
^[ד] ונלר' יוחנן לדצרי הכל קאמר להו
^[ה] צל"ז מס"י.
^[ו] לקמן קסא:י.
^[ז] ונ"ל רבנן, ונלקמן קכא:י.

שיתוף

תורה אור השלם

^[א] ואנשי קרש תדיון לי וצשר בשדה טרפה לא תאכלו לקבל תשלכון אחת. שמות כב ל

שיתוף

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי וכו' א"ב היכי קאמר ר"ש. ממה לי הא צפשוטו לק"מ דהכי משנין דהא ס"ד כ"י"ל דך מחלוקת צעוצרין ולר"מ עושה ניפול. אבל ר"ש צמית פ"ל דלין עושה ניפול ונמסרה הארמית:

שיתוף

הנחות חב"ח

^(א) תוס' ד"ה סלקא וכו' ופרים הגשפרים מנמחים:

שיתוף

הנחות מהר"ב

רגישבורג

^[א] רש"י ד"ה נקוט דרבי צידך וכו' עושה ניפול ולא מיהדר לצנויי וכו' צל"ז:

שיתוף

מוסף רש"י

הבשר. שגדלג, צריך הכשר. לקבל טומאה מן השרץ אם לא הוכשר משגדלג, דטומאת נצלה אין צו דלאמר דמיתה עושה ניפול ואינו מתמצנל עמה צמיתתה אלא כפרוש ממיס וצשר הפורס מן החי טהור (לקמן קכב:). והאבר מטמא משום אבר מן החי. דכפרישת עושה ניפול כמו שטפל סמוך למיתה ואינו נצלה, הלכך אינו מטמא משום נצלה, ובגמרא מפרס מאי איכא צין אבר מן החי לאבר מן הנצלה (שם). נשחטה בהמה. נטהור (האבר והבשר המדולדלין) מלטמא עוד משום נצלה, ואע"פ שאסורין צאכילה דלאמרינן מוכשר צגדה טרפה, מדי נצלה טהור דלין שחיטה עושה ניפול והוכשרו צדמיה לקבל טומאה צלא הכשר אחר (שם).

האבר המדולדל והבשר שעל האבר: אי מההיא הוה אמינא מאי הוכשרו הכשר הבשר. כלומר הבשר שעליו ולא האבר עצמו: והא הוכשרו קמני. כלומר במשמע האבר והבשר שעליו: מהו דמיא חד לבשר כו'. אבל אבר עצמו אימא לא (ואלא) מטמא משום נבלה: ומאי אולמיה דהאי מהאי. כלומר מאי אולמיה דבשר הפורש מן האבר לבשר הפורש מן הציטריך למיתנא הבשר: איצטריך סד"א כו'. כלומר סד"א הואיל ואין כוללת השחיטה האבר עצמו והבשר שעליו מטמא שומאה חמורה דמטמא משום נבלה על גב האבר ולא ליבעי הכשר קמ"ל דר' יוחנן דהוכשרו דקמני חד לבשר הפורש מן האבר וחד לאבר עצמו דאין שחיטה עושה ניפול: נקוט דר' יצחק בר יוסף בידך. כלומר דאין שחיטה עושה ניפול ומטהרין האבר המדולדל בבהמה ואין מטמא אפי' משום אבר מן החי בדחוינן הכא דאין בו אלא מצות פרישה דאסור באכילה ואין מטמא:

מסורת הש"ס

אין צהם, אַסּוּר לאז של אָדער מן החי: **אלא מֵאִס פּרוּש**. צעלמא מדרבנן וקרא אַסמכתא צעלמא. אלמא אין שחיטה עושה ניפול: אכלו לזה. האָבֵר המדולדל: **אינו לוקה**. דמנזות פרוש צעלמא הוא: **אהדרינהו**. בכעס: **כי אמרי אנא**. דלוקה משוס ניפול ואַשמייעך רצ״דלגא משוס נבלה מתריען ציה אלא משוס אָדער מן החי: **וכל אשר**. צשראים כתיב: **מנבלתם נפקא**. וכי יפול מנבלתם: **אלא**. הכי קאמר כל אָשר יפול מהם צמותם על ידי מיתה הויא נפילה מהם איצרים המדולדלים צהם: **צשראים כתיב**.

דלגא שייכא צהו שחיטה והיכי ממעטת שחיטה מהאי קרא: **אס אינו ענין כו'**. דעל כרחק צמותם מיעוטא הוא דלגופיה לא אילטריך דהא צמתים משמעוי דנבלתם כתיב ונכתוב וכי יפול למימרא דעושים ניפול ולא צעי צמותם אלא על כרחק למעוטי שחיטה: **דלאו צני שחיטה נינהו**.

ולא אילטריך צמותם דהא אפילו שחיטתם מיתה היא: **דעין מיסה**. כעין שעת מיתה שהיו לחיס למעוטי סרן שיבש: **דעובר חי**. דיש צמינו שחיטה מהניא שחיטה אָף לאָדער הויאָל לטערן: **והפניא**. צתורת כהנים^[א] גצי וכי ימות מן הצהמה כו': **בן ח' יוכיח אשע"פ שיש צמינו שחיטה אין שחיטה מעשרתו**. אס נולד ושחטו אָלז אָגז אָמו ניתר צשחיטת אָמו דצרי הכל אָף טריפה אשע"פ שיש צמינה שחיטה לא

טטהרנה שחיטתה ומתני' קתני בן ח' אין צמינו שחיטה: **אמר רצ כהנא**. האי דקתני תנא דצרייתא יס צמינו שחיטה אָגז אָמו קאמר שניתר צשחיטת אָמו: **מינא דאמיה לא פריך**. לא חשיבא ליה פירכא דהואיל ואין צצני ח' שחיטה אָלז צמינו שחיטה קרינא ציה: **ולאהי תנא**. דצרייתא דפריך מינא דאמיה וסבד יס צמינו

שחיטה קרינא ציה: **טרפה דשחיטה מטהרסה מנא ליה**. תיפוק ליה מצהמה טמאה דאין שחיטה מטהרסה: **ושחט צה בן ט' חי**. ויאל אחר שחיטתו ואָמו קיימת. בן ח' לא קא מיצעי ליה דהא אפילו יאל לאויר העולם ושחטו תנן צמתניתין (לעיל דף עב:). אין שחיטתו מטהרתו: **אָלז צמעי אָמו לא שריא שחיטה**. דיליה וכ"ש לרבנן דאמרי לא שייכא ציה שחיטה כלל אפילו יאל חי לאחר שחיטה דאין שחיטה צו אלא ציאל לאויר צחי אָמו: **או דילמא אפי' לרבנן**. שריא ליה שחיטתו דקסברי רבנן ד' סימנין אכשר ציה רחמנא צאחיה שני הסימנים שישחטו או של אָמו או שלו וכ"ש לרבי מאיר דאמר שחיטה שייכא ציה: **ס"ש**. דתנן צמתני' הרי שנולדה טרפה מן הבטן מניין וקס"ד דאפילו צנטרפה שעה אחת קודם ליתדה קאמר דלא היתה לה שעת הכושר לישחט ולא חל עליה

הגהות מוה"ב רנשבורג

[א] גמ' ורבה אמר כמתלוותק בזה כן וכו'. כ"ז מ"י פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' יא וע"ש במ"מ:

מוסף רש"י

מקצת בהמה מטמאה. כגון אָדער מנמה, מדכתיב ומחלוקת בזה כן וכו'. מיתה שאינה עושה חליפין, והיינו אָדער, וסיפיה דקרא הטובע צנבלתה יטמא, ומקצת בהמה אינה מטמאה. ואָף על פי שהיא כחמה כגון טרפה ששחטה (לקמן טרפה).

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

אין צהם. אַסּוּר לאז של אָדער מן החי: **אלא מֵאִס פּרוּש**. צעלמא מדרבנן וקרא אַסמכתא צעלמא. אלמא אין שחיטה עושה ניפול: אכלו לזה. האָבֵר המדולדל: **אינו לוקה**. דמנזות פרוש צעלמא הוא: **אהדרינהו**. בכעס: **כי אמרי אנא**. דלוקה משוס ניפול ואַשמייעך רצ״דלגא משוס נבלה מתריען ציה אלא משוס אָדער מן החי: **וכל אשר**. צשראים כתיב: **מנבלתם נפקא**. וכי יפול מנבלתם: **אלא**. הכי קאמר כל אָשר יפול מהם צמותם על ידי מיתה הויא נפילה מהם איצרים המדולדלים צהם: **צשראים כתיב**.

דלגא שייכא צהו שחיטה והיכי ממעטת שחיטה מהאי קרא: **אס אינו ענין כו'**. דעל כרחק צמותם מיעוטא הוא דלגופיה לא אילטריך דהא צמתים משמעוי דנבלתם כתיב ונכתוב וכי יפול למימרא דעושים ניפול ולא צעי צמותם אלא על כרחק למעוטי שחיטה: **דלאו צני שחיטה נינהו**. ולא אילטריך צמותם דהא אפילו שחיטתם מיתה היא: **דעין מיסה**. כעין שעת מיתה שהיו לחיס למעוטי סרן שיבש: **דעובר חי**. דיש צמינו שחיטה מהניא שחיטה אָף לאָדער הויאָל לטערן: **והפניא**. צתורת כהנים^[א] גצי וכי ימות מן הצהמה כו': **בן ח' יוכיח אשע"פ שיש צמינו שחיטה אין שחיטה מעשרתו**. אס נולד ושחטו אָלז אָגז אָמו ניתר צשחיטת אָמו דצרי הכל אָף טריפה אשע"פ שיש צמינה שחיטה לא טטהרנה שחיטתה ומתני' קתני בן ח' אין צמינו שחיטה: **אמר רצ כהנא**. האי דקתני תנא דצרייתא יס צמינו שחיטה אָגז אָמו קאמר שניתר צשחיטת אָמו: **מינא דאמיה לא פריך**. לא חשיבא ליה פירכא דהואיל ואין צצני ח' שחיטה אָלז צמינו שחיטה קרינא ציה: **ולאהי תנא**. דצרייתא דפריך מינא דאמיה וסבד יס צמינו שחיטה קרינא ציה: **טרפה דשחיטה מטהרסה מנא ליה**. תיפוק ליה מצהמה טמאה דאין שחיטה מטהרסה: **ושחט צה בן ט' חי**. ויאל אחר שחיטתו ואָמו קיימת. בן ח' לא קא מיצעי ליה דהא אפילו יאל לאויר העולם ושחטו תנן צמתניתין (לעיל דף עב:). אין שחיטתו מטהרתו: **אָלז צמעי אָמו לא שריא שחיטה**. דיליה וכ"ש לרבנן דאמרי לא שייכא ציה שחיטה כלל אפילו יאל חי לאחר שחיטה דאין שחיטה צו אלא ציאל לאויר צחי אָמו: **או דילמא אפי' לרבנן**. שריא ליה שחיטתו דקסברי רבנן ד' סימנין אכשר ציה רחמנא צאחיה שני הסימנים שישחטו או של אָמו או שלו וכ"ש לרבי מאיר דאמר שחיטה שייכא ציה: **ס"ש**. דתנן צמתני' הרי שנולדה טרפה מן הבטן מניין וקס"ד דאפילו צנטרפה שעה אחת קודם ליתדה קאמר דלא היתה לה שעת הכושר לישחט ולא חל עליה

הגהות מוה"ב רנשבורג

מקצת בהמה מטמאה. כגון אָדער מנמה, מדכתיב ומחלוקת בזה כן וכו'. מיתה שאינה עושה חליפין, והיינו אָדער, וסיפיה דקרא הטובע צנבלתה יטמא, ומקצת בהמה אינה מטמאה. ואָף על פי שהיא כחמה כגון טרפה ששחטה (לקמן טרפה).

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

אין צהם. אַאֵא מצות פרוש בַּבֵּד. וקרא דצרייתא אינו אלא אַסמכתא צעלמא וא"ת וכיון דמדאורייתא שרי צאכילה אמאי נקט צצרייתא דלעיל (דף עב.) לא אס טייהרה שחיטת טרפה אותה ואת האָדער המדולדל צה מה שייך שס להזכיר אָדער מדולדל דשרי אָף צאכילה וי"ל דה"ק אָדער המדולדל צה גזרו ציה רבנן אַסּוּר אכילה ולא גזרו שלא תהא שחיטה מטהרתו כמו עובר דצד שאינו גופה: **תרי במותם כתיבי**. וא"ת הא

שחטא דרשה פשוטה: והרעוב (לקמן דף קכח:) יכול צשר הפורש מן השראים יחא טמא תלמוד לומר צמותם מה מיתה שאינה עושה חליפין כו' וי"ל דכעין מותם וההיא דרשה מחד צמותם נפקא אי נמי דרשה דהתם מנבלתם נפקא מה נבלה שאין עושה חליפין ונקט צמותם לפי שהיא דרשה פשוטה:

מחלוקת באבר דעובר חי. וצנן ח' דאילו בן ט' כשאר צהמה הוא לר"מ וטעון שחיטה: **וְלַרְחֵאִי תנא דקפריך טרפה דשחיטה מטהרתה מנא אָן**.

קַת תימה דכולא חדא צרייתא היא צת"כ וידע רישא ולא ידע סיפא^[א]: **נפקא ליה מדרב יהודה כו'**. וא"ת דתניא צס"פ רבי

אליעזר דמילה (שנת דף קלו.) לאכלה להציא בן ח' שאין שחיטתו מטהרתו ורבי יוסי ור"א צרבי שמעון אומרים שחיטתו מטהרתו והשמת כוילהו לא מתוקם כתנא דמתני' דאפילו ת"ק דהתם משמע דאי לאו לאכלה היא דשחיטה מטהרתו ולתנא דמתני' בן ח' כיון דאין צמינו שחיטה ידעינן ליה מצהמה טמאה דאין שחיטה מטהרסה אָלז כתנא דצרייתא דהכא מיתוקמא שפיר ת"ק דהתם דכיון דיש צמינו שחיטה אָגז אָמו מיקרי שפיר יס צמינו שחיטה ולא מלי' למילף מצהמה טמאה ולהכי נריך התם לאכלה למימר דאין שחיטה מטהרתו ומיניו סוגיא דהתם לא אחיא כחנא קמא דצרייתא דהכא דרצא מפרש התם טעמא דרבי יוסי ורבי אליעזר דסברי ט' צטרפה אשע"ג דמתה היא דשחיטה מטהרסה הכא נמי לא שגא ורבנן לא דמי לטרפה אפילו מן הבטן דיש צמינו שחיטה הכא אין צמינו שחיטה ונמא תנא דמתניתין משוס קרא דלאכלה חשיב בן ח' אין צמינו שחיטה אי נמי קרא דלאכלה דדריש ת"ק התם הוי אַסמכתא צעלמא דהא לאָציי דמוקי התם פלוגתמיייו דפליגי מר סבד חי הוא ומר סבד מת הוא נריך לומר דאסמכתא היא דכיון דחשיב ליה כמת צלאו קרא אין שחיטתו מטהרתו:

חֲלָצוּ ר"ש

רגלים. דבעלת ה' רגלים הרי זה מוס ואמרי' התם' לא מכל צצהמה תאכלו דלאו חדשים איכא ולאו אירא איכא הילכך לאו צהמה הוא: **ומוציא אס דמו**. דחלצו הוא דמותר דקתני לקמן (דף עה.) מה חלצו ושתי הכליות האמורין צאשם מוצא מכלל שליל אָלז דמו לא גרע מדס האצרים דקי"ל צצכיתות (דף כה:). דס האצרים עובר צלא תעשה: **טעון שחיטה**. דחדשים גרמי לשוייה צהמה צאצפי נפשיה ולא איתרבאי מכל צצהמה תאכלו ולרבנן חדשים ולידה גרמי דרבנן מרצו ליה להיתרא מכל צצהמה תאכלו: **וחייב צאזוס ואס צנו**. שלא ישחטנו ציוס ששחטו אָמו:

עד.

עין משפט ור מצה

ג א מ"י פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' ו:
ב [ש"ע י"ד סימן יד סעיף ו צהג"ה]:

גא ג ד מ"י שס הל' יג יד סמן לאזין קלו טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ב:

רבינו גרשום

אכלו לזה אינו לוקה. כלומר לאבר המדולדל בבהמה: כי אמרי במיתה דעושה ניפול. כלומר אלוֹלוקה משוס אבר מן החי: מנבלתם נפקא. כלומר לאחר מיתה מטמאין השרצים אבל בחיים אין מטמאין: מיתה עושה ניפול. כלומר דאבר המדולדל בבהמה ומתה אין כוללתו המיתה וחייב האוכלו משוס אבר מן החי: א"ל אם אינו ענין לשרצים דלאו בני שחיטה נינהו. דלא איצריך למכתב במותם דאין להן שחיטה אלא מיתה בלבד: ודרשינן ענין לבהמה. ודרשי הכי מיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול: אבל באבר דעובר מת דאין שחיטה עושה ניפול. כלומר דאין כוללתו שחיטה עצמה ומטמא משוס נבלה: כי במינו שחיטה אגב אמו. כלומר ששוחטין אמו והוא מותר אבל הוא אינו שחטא שחיטה: ותנא דידן מינא דאימיה לא פריך. (ותנא דידן מינא דאימיה וכו') (ל) לפי שאין במינו שחיטה אבל בהוא עצמו אין במינו שחיטה: ולהאי תנא דפריך שחיטה דפריך טרפה דשחיטתה מטהרתה [מנ"ל]. כלומר ולהאי תנא דפריך אע"ג דיש במינו שחיטה שחיטתה מטהרתה ועשויי תאמר בטרפה שיש במינה שחיטה (שהיא) [ולפריך] דאמרינן כדאמרינן בפתני' תאמר בטרפה שיש במינה שחיטה (שהיא) [ולפריך] דאמרינן' כבן שמנא אע"ג דיש במינה שחיטה אין שחיטתה מטהרתה וצטרי טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה: או דלמא אפי' לרבנן ארבעה סימנין. כלומר אפי' לרבנן דאמרי לא בעי שחיטה (אבל) ואי שחט סימנין דאימיה ודאי לא בעי שחיטה אבל אי שחט סימנין [ידייתה] מותר בשחיטתו: א"ל רבא שנוצרה טרפה מן הבטן. כלומר ודאי כן הוא אי נולד טרפה מן הבטן מצינו לה שעת הכושר קודם לכן בעינן הוה דאי בעי שוחטו בבטן אמו אלא תני שנוצרה טרפה מן הבטן בבעל חמש רגלים דהתם אפי' שוחטו במעי אמו אין לו שעת הכושר שמטעה שנוצר היה בעל מוס בבעל חמש רגלים ויותר כנטול דמי ואם נטלה ירך וחלל שלה (טרפה) [נבלת]:

(א) גמא דל"ל דמתה שפיר לוקא וכו'. (ב) אולי צ"ל דאף דמתני דלאו יס שחיטה מ"מ צהא עצמו וכו'.

מסורת הש"ס

(א) [מוספתא פ"ד ה"ב], (ב) [נש איתא רבי אומר], (ג) שוקלין פ"ג מ"ח, (ד) [לעיל מב. וט"ז], (ה) [לעיל עד., ו] (דברים יד.), (ו) [ויקרא פרשה יד.], (ז) [ויקרא ג, ט] (נש ז.), (ח) [פי ענין דילוג כך איתא בערוך ערך קרטע], (ט) [ועיי' תוס' כרימות גז. ד"ה טולדות],

גליון הש"ס

גמ' רבא אמר לרבין הבהיר. עי' צ"ק דף מז ע"א תוס' ד"ה מט': בעין משפט אות ד' מ"י פ"ו מהל' מאכלות אכורות. שם איתא בסיון דתלכו כחלז חיה:

מוסף רש"י

למ"ד טרפה חיה. לעיל (ט): אמו לו והלא הכנה מתקיימות שתי שולש שתי (ע"ל שם). טרפה אינה חיה. ח"א סופה לחיות (שם). ד' סימנין אכשר ביה רחמנא. בלחיה שני הסומטין ששטחו, או של אמו או שלו (ע"ל עד.).

רבינו גרשום

בשחיטה יבשתא ודלא כר"ש. כלומר מה דאמרי' עבר בנהר הוכשר ואי לא הוכשר לא נטמא ושחטו דאמו ולא יצא ממנה דם ולא הוכשר לעובר בדם אמו ודלא כר"ש דאי כר"ש הא ס"ל אע"ג דלא יצא מאימתי דג צריך הכשר: מאן תנא עבר בנהר הוכשר הלך בבית הקברות ונטמא כו'. כאוכלין דעלמא דלא חשוב חי אלא חשוב כשאר אוכלין דעלמא: דג מאימתי מקבל טומאת אוכלין. דג מקרטע איכא בינייהו דג מפרפר לבי' אין מקבל טומאת אוכלין עד שימותו ולר' עקיבא משעה שאין יכולין להחיות מקבלין טומאת אוכלים: גולדו בדגים סימני טרפה. אחת מ"ח טרפות מהו שיטמא טומאת אוכלין. אבל דגים דלא נפישא חיותיהו לא ומשעה שגולדו בו סימני טרפה נטמאין טומאת אוכלין: או דלמא אפי' למאן דאמר טרפה אינה חיה. כלומר הני מילי בהמה דגולדו בה סימני טרפה לאו חשובה חיה דאניה ראויה

בהמה המקשה

פרק רביעי

בשחיטה יבששא. עסקינן שלא ילא ממנה דס שאף אמו לא הוכשרה ולהאי תנא שחיטה בלא דס לא מכשרה ודלא כרבי שמעון: **מאן סנא**.

דמטמי ליה אע"פ שהוא חי: **מטמא טומאס אוכלין**. בן פקועה ואפילו חי אס נגע בטומאה: **ולריך ככשר**. דתרי גופי נינהו. אלמא

בשחיטה יבישתא ודלא כרבי שמעון מאן תנא עבר בנהר הוכשר הלך לבית הקברות נטמא אמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי היא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי יוסי הגלילי מטמא טומאת אוכלים וצריך הכשר ^א וחכמים אומרים אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי ^ב וכל שהוא חי אינו מטמא טומאת אוכלין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי וב"ש אמרו דבר אחד רבי יוסי הגלילי הא דאמרו ב"ש ^א דתנן דגים מאימתי מקבלין טומאה ב"ש אומרים משיצודו וב"ה אומרים בִּמְשִׁיבוֹתוֹ רבי עקיבא אומר משעה שאין יכולין לחיות מאי בינייהו אמר רבי יוחנן דג מקרטע איכא בינייהו בעי רב חסדא גִּיּוּלְדוּ בְּדָגִים סִימְנֵי טַרְפָּה מִהוּ תִּיבְעֵי לַמִּיד' ^א טַרְפָּה חיה ותיבעי למ"ד טרפה אינה חיה תיבעי למ"ד טרפה חיה בהמה הוא דנפישא חיותה אבל דגים דלא נפישא חיותיהו לא או דילמא אפי' למ"ד טרפה אינה חיה הני מילי ^א בהמה דייש במינה שחיטה אבל דגים דאין במינן שחיטה (אימא) לא תיקו הטילה נפל רבי יוחנן אמר יחלבו כחלב בהמה ורבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה אוירא גרים רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים גרמי איכא דאמרי כל היכא דלא כלו לו חדשיו לא כלום הוא כי פליגי היכא דהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן ט' חי ואכל רבי יוחנן אמר יחלבו כחלב בהמה חדשים גרמי רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים גרמי ואיירא גרמי איתיביה ר' יוחנן לרבי שמעון בן לקיש ^א ומה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי היינו דאיצטרך קרא למעוטי אלא לדיךך אמאי איצטרך אמר ליה מעמא ידי נמי מהכא ואיכא דאמרי איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן מה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי משום הכי מיעטיה רחמנא אלא לדיךך ליקרב א"ל מידי דהוה אמחוסר זמן אמר רבי אמי השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי לדברי האוסר מתיר לדברי המתיר אוסר רבא אמר ילדברי המתיר נמי מותר ^א ד' סימנין אכשר ביה רחמנא אמר רב חסדא השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי **טעון**

עה.

מאי בינייהו דג מקרטע. לאו צין רבי עקיבא וצ"ה קא צעי דמחלוקתן מפורש צהדיא דלצ"ה דוקא משימותו אלף צין צית שמאי לרבי עקיבא קאמר דתרווייהו מחיים מטמו ומפרש דאיכא בינייהו דג מקרטע פירוש שקופץ ומדלג בחזק דלצית שמאי טמא ולרבי עקיבא טהור כיון דאס זורקו צמים הוא יכול לחיות ומקרטע לשון כח וחיות גדול כמו שהציא בערוך מדלמר צילמדנו צפרשת צהעלותן וכיון שהוא יואל ורואה את הנר מיד הוא מתחיל שמח ועומד ^א ומקרטע לפניו תדוך דלצה (איזב מא) מתרגמינן קדמיה מקרטע:

רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה. והא דשרי רבי יהודה לעיל חלבו של בן תשעה חי ה"מ לאחר שחיטה דניתר שחיטת אמו:

מה חלב ושתי בליות. ואס תאמר מאי קאמר צת"כ שהציא צקונטרס יכול לא יהא צעונש ואזהרה אצל יהא צעמוד והקרב והא ההוא קרא דהחלז אשר על הקרב דממעט מיניה שליל לענין הקרבה כתב וי"ל דהא דקאמר צת"כ ולא חלז שליל לאו משום דלימעוט מההוא קרא אלא משום דמשמרי מן כל צדהמה ואין חשוב חלז וצתר הכי קאמר דללמא אע"ג דנפקא לן מכל צדהמה דאינו צעונש ואזהרה מ"מ הוי צעמוד והקרב: **לדברי המתיר אוסר**. והא דתנן קרעה טעון שחיטה אחיא אפילו לדברי המתיר דהכא דוקא לדברי המתיר אסור דמהני שחיטת טרפה לענין טומאה והוי כחלזי שחוט ומו לא מהניא ציה שחיטה אצל התס לא נשחטה אמו כלל וכן הא דלמרנין לעיל (דף עד.) גצי צעיא דהושיט ידו למעי צהמה ושחט צה בן ט' חי מהו או דילמא אפילו לרבנן ד' סימנין אכשר ציה רחמנא לא דמי להא דלסרינן הכא לרבנן משום דהכא כחלזי שחוט כדפרישית ואפילו לרבא דאמר האא ד' סימנין אכשר ציה רחמנא איכא למיבעי לעיל דילמא שאני התס דלא יאל לאויר העולס ואסור אפילו לרבי מאיר וה"ג צין לרבי יוחנן צין לר"ל דפליגי בתלס חלז מכן ט' חי מיתוקמא ההיא צעיא לעיל דלפילו לרבי יוחנן דאמר חדשים גרמי היינו לחלז שמתלס ויאל לאויר העולס וזואין איסור חלז חל עד שזולד כדמוכח

צפ' גיד הנשה (לקמן דף קג.) וצסוף פ' דס שחיטה (כרימות דף גז.) ואפי' לר"ל דאמר חדשים ואוירא גרמי אפשר דצמעי אמו מהני ציה שחיטה כי היכי דמהניא ליה שחיטת אמוס': וליטעמיך

אכשר ביה רחמנא אמר רב חסדא השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי **טעון**
הא לאו חלז מיקרי ופשיטא דאינו צעמוד והקרב ולמה לי למעוטיה: **טעמא** דידי. דאמינא לאו חלז הוא: **מהכא**. ילפינן ליה דהכא אפקיה רחמנא מכלל חלז דמעטיה מהקרבה ואי לאו דמעטיה הוי אמינא דחלז הוא: **משום הכי מיעטיה**. לאשמענין דלאו חלז הוא אלף לדיךך דלמרת חלז הוא לענין אכילה אחאי מיעטיה מהקרבה: **מידי דהוה אמחוסר זמן**. דיאל לאויר וכלו חדשיו ודכולי עלמא צהמה הוא ופסליה רחמנא צהקרבה כל צצעה: **לדברי האוסר**. בן תשעה חי צכשרה עד שיצטטנו: **מסיר**. את זה צאכילה דשחיטתו מטהרתו: **לדברי המסיר**. בלא שחיטה צשל כשרה: **אוסר**. צשל טרפה דשחיטה ידידה לא מהניא ציה וצשחיטת הטרפה לא מישתרי שריי הוא כאחד מאצבריה: **ארצעה סימנין**. היתרא הוא דרבי ציה רחמנא מכל צדהמה תאכלו שאס ראה אוכלו צשחיטת אמו אצל אס לריך הוא לשחיטת עצמו כגון שליל של טרפה שחטנו ומותר שהוא יתיר צצ' מד' סימנין או צושט וקנה שלו או צושט וקנה אל אמו: צין צדרבי אמי וצין צדרב חסדא וצין צתמי רבי חיאל צכולהו גרסינן **השוחט את הטרפה** וצמוקפתא דר' חיאל (פ"ד ה"ג) נמצא כן:

טעון

עין משפט ור מוצה

גז א ב ג מיי פ"ב מהל' טומאת אוכלין הל' ו:
נח ד מיי פ"ו מהל' מאכלות אכורות הל' א סמג לאין קה טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ב צהג"ה:

גפ ה מיי שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ג:
ס ו מיי פ"א מהלכות מעשה קרבנות הל' יט:

סא ז מיי פ"ה מהלכות מאכלות אכורות הל' טו ופי"ב מהל' צבות הטומאה הל' ז סמג לאין קלו טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ג:

שיטה מקובצת

אל הני מילי בהמה דיש במינה טרפות אבל דגים דאין במינם טרפות אימא לא הויק: ^א מה חלב ושתי כליות. ג"ב עיין תוס' ובחם דף צ"ח ע"א: ^א שאין ת"ל ומה שלמים: ^א ויצא לאויר העולם דאין איסור חלב:

רבינו גרשום (המשך)

לשחיטה וכיון דאניה ראויה לשחיטה חשובה מתה אבל לענין דגים אינו חשובין מתין עד שימותו: מה חלב ושתי כליות האמורין באשם. כלומר דאשם אינו אלא זכר וצתר אין לו שליל אף כל מוצא מכלל שליל דאין ראויין לגבי מוכח אימורין דשליל בשלמא לדידי היינו דאיצטרך קרא למעוטי דחלבו חשוב חלב ואפע"כ אינו ראוי לאימורין. א"ל טעם דידי דאמינא אנא דאין חשוב חלב מהכא דחויקן דמיעטיה קרא לגבוה: מידי דהוה אמחוסר זמן דפסול לגבוה האי נמי פסול: לדברי האוסר מתיר ל"מ דמחמר במתני דאמר בן ט' צריך שחיטה דלא אמרי' עובר ירך אמו הוא הכא נמי לא אמרי' עובר ירך אמו הוא וזאין חשוב טרפה. לדברי המתיר בלא שחיטה דאמר עובר ירך אמו הוא הכא נמי אמרי' לענין טרפה עובר ירך אמו ואסור: ד' סימנין אכשר ביה רחמנא. כלומר אי שחט את אמו או כי כשרה מותר הוא בשחיטתה ואי אמו טרפה ושחיטת אמו אינה ראויה שחיטת (אתי) עצמו מתיר: